

סיפורי יהושע בר-יוסף (לספרו „אם הבנות“ *).

כבר בתחילת כתיבתו נתגלו בו קוי ביטוי מסויימים, סגולת ראייה ויכולת ההבעה. שבכוחם הוא עתיד לתפוס מקום נאה בסיפור הארץ-ישראלי. אמנם הוא לא גדל והתקדם עד כדי ידיעת עצמו והבחנה דקה בין קלקלה לעילה, ועד כדי הכרה פנימית מה ממחשבותיו ורגשותיו ראויים באמת להיות מועלים בסיפור כובש לב. בכל פעם מתגלות בכתיבתו אפשרויות חדשות, אך טרם נראתה דמות דיוקנו. יש בו שפע של כוח יצירה המונע ומוקדן ממאור הנפש, אך טרם נתגבשה בו העצמאות הרוחנית. הנה יוצא מתחת ידו סיפור שכולו טוהר ורוממות בתפיסת אורח-חיים וניגון-חיים („האלמוני“, „הניגון המשולש“). וסמוך לכך, או לאחר מכן, סיפור-חיבור שזיזים של פגימות ותחישות כמעט עכורות עולים ונאחזים בו עד כדי

* „אם הבנות“, ספור, מאת י. בר-יוסף, הוצאת „מוסד ביאליק“, ספרית „רמון“, ע"י „מסדה“, תש"ג.

הלא בריוסף הנו מספר בכל מהותו. בני האדם ומראות הויתם משתקפים ומתנגנים בלבו המסוער והחזק ותובעים ביטוי סיפורי. הרינו עשוי כאבותיו כאן-בערי הקורש, פקוחי-עין וחוקי-אופי, שמדורי דורות ישבו פה והוינו נפשם בתחומי המציאות וההתעלות הרוחנית, והיו מספרים בקהלם סיפורי מאורע וסוד ואגדה על עצמם ועל וולתם. את שלא הספיקו להעלות על שפתותיהם, כל זה שרחש עמוק-עמוק בלבנותיהם והרעידם ולא נמצא לו פורקן — בא בנם ונכדם והוסיף והחיה והמחיש, אך טרם תיקן.

תיקן-נפש לנאבקים ביס-החיים הגועש יכול לבוא רק מתוך אידיאה של מי שניהן לבקש טהרה ויופי בעולם, הבלטריסטיקה הטובה לא נוצרה לשם תיאורי הווי בלבד, והיו חריפים ומבוססים על אמיתות מעשים ומאורעות. תפקידה לטפח בקורא את אהבת החיים מתוך יראת-כבוד בפניהם. כל סיפור בעל ערך צריך שיהא מחנך לבנינה החיובי של הנפש ולא למיאוס בה. כאמור, שני היסודות המנוגדים הללו עדיין מהלכים בתוך סיפוריו זה לצד זה. מדעת ושלא מדעת. אין ספק שבגרותו של בריוסף תעמיד אותו על היחס לבין החומר הסותר לרוח הבונה. היא ודאי תביא עמה תמורה בהעמקת דאייתו ובשימוש הנכון של כשרונו היוצר.

אריה ליפשיץ

קלקול השורה (מיס לונדון, גיתוס אבליס). כאותן המבעות העשויות מתכות שונות, עדינות וגסות, שהוא משוילין ללא מיון והתאמת ועונדן יחד לצוארו. בריוסף חוטף מכל הבא ליד, מתערב עמו, מלטפו, דומסו, מרצו, אם למראית-עין מתוך יחס חיצוני, ואם מהתבוננות של קירבה עד לידי הזדהות נפשית. פעם הוא מעלה את סיפורו למשהו סמלי, ספוג רוח של מסתורין ואליגוריה מתחומי דוד המעוטרו חזון שקיעה, כמו ספרו "חומה שנפלה"; ופעם הוא רוקם עלילה של ממש המצורפת עיני יומיום מתוך גישה נאטורליסטית, כמו ספרו "אם הבנות".

קול היצרים" (זה גם שם ספרו הראשון) אינו פוסק מלהדהר בו. בריוסף קבע ליצר מקום בראש מחשבתו, לדידו אין למעלה ממנו לחשיבות וערך, הנוקב עד-ההום ורם מעל לכל. הוא מזוג, הוא טבעו, הוא גם הפצו לתת לו מבע ממצה ככל האפשר, ואולם אין הוא יודע עדיין, כי דוקא מניע גדול וסבך זה שהוא מטפחו ומוקירו, עשוי מדרגות מדרגות לטעם ולפגם, וכי נתון לו למספר רחוב הרצת ואצילות הרחב כרי לשלוט עליו ולשלבו במסופר באמצעים אסתטיים. מה יתרון ספרותי יש בהבהלת עצבים של מחזות תאוות וחמת רצח וקנאה והצגת עירום והדגשת גנע הבשרים מתוך זלילה ומציצה (כך) וכל אותה "הנאה עצומה" ממכות ודמעות וחיבוקים והתפרצויות — מה יתרון לכל הגודש הכבד הזה כשאנו מעוזן בחוש-המידה בברירת הדברים, נחיצותם הפנימית, הפסיכולוגית, ביטויים הסיפורי ההולם? — אין אומר המחבר בספרו החדש על אותם יצרים הנוקטים שחדגו ויצאי למרחב? כך הוא אומר: "משל לכלב רעב המחטט בגל האשפה, מחטט ומנקר בכל פינה סמויה תוך בטחון מוזר שהעצמות שימצא שם תהיינה טובות מאלה שבעין..." —

הספר "אם הבנות" בכללותו כתוב בשטף סיפורי טבעי והוא שואף להעלות לפני הקורא פרק של חיי עדה בירושלים מתוך הסתכלות נאמנה ובהירה. אלמלא ההתמסרות שהיא כמעט עיוורת לאותה "בשריות" דחוסה, הלוחצת על המחבר בניאות הנשימה של התאוה לשמה, היה הספר מהווה שלב נוסף ביכולתו האינסטינקטיבית להביע חמדת חיים והבנת חיים, כשהוא בא לתאר אותם משכנות הוליכות ותנועות ומחשבות של אנשי העדה הבוכאית, כשהוא מעצב דמויות כמו חולה שרה, מירוב ובהת הצעירה דבקה, שהגורל מנע מפרי בטנן את הזכרים, דמויות החכם סימך טוב ויעקב בביוף, בשעה שהסידכול המיני אינו מעיק עליהם — הרי הכל מצטייר בחיות חזותית כאילו היינו עמם במגע מישרים.